

Ekoskolu Vides ietekmju novērtējuma forma

Saturs

Ekoskolu Pamattēmas:

Enerģija
Transports
Atkritumi
Ūdens
Pārtika

Ekoskolu papildtēmas:

Skolas vide un apkārtnē / Mežs
Vide un veselība
Līdzdalība / Mācību saturs

Ekoskolu apkopojošās tēmas:

Bioloģiskā daudzveidība
Klimata pārmaiņas

Lietot, izmantojot paskaidrojošo informāciju Ekoskolu metodiskajā materiālā un Vides novērtējuma formas ievadā

Enerģija

1. Ievads tēmā

Ikdienā patērējot elektrību un ziemā siltumu, skola rada pieprasījumu pēc enerģijas ražošanas. Lai enerģijas ražošanai sadedzinātu mazāk dabasgāzes un citu fosilo resursu, svarīgi novērst nelietderīgu elektrības patēriņu. Svarīgi mācīt elektrības taupīšanas principus arī visiem skolas skolēniem, veidojot pamatu viņu rīcībām mājās.

2. Skolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

Pilnīga izpēte veikta par sākumskolas telpām, par pamatskolas telpām veikta daļēja izpēte. Kopumā apskatīts ap 75% skolas telpu.

		1	2	3	4	5	
Dienās, kad klase ir pietiekami gaiša, netiek ieslēgtas gaismas	reti				x		vienmēr
Klases, kurās gaisma tiek izslēgta, kad neviena tajās nav	0 – 10% (no visām klasēm)					x	100% (no visām klasēm)
Telpas, kurās izmanto efektīvas spuldzes (fluorescentās vai LED)	0 – 20%				x		100%
Telpas, kurās izmanto energoefektīvu sadzīves tehniku (A energoefektivitātes klase)	0 – 20%					x	100%
Telpas, kurās uzstādīti atgādinājumi par elektrības taupīšanu	0 – 10%		x				100%
Telpas, kurās logi ir tīri un nebloķē saulesgaismu	0 – 10%					x	100%
Klases, kurās datori paliek ieslēgti, kad ilgu laiku netiek izmantoti	100%					x	0 – 20%
Klases, kurās citas elektroierīces paliek ieslēgtas, kad tās nelieto	100%					x	0 – 20%
Klases, kurās datoru lādētāji paliek pievienoti pa nakti	100%					x	0 – 10%
Klases, kurās projektori netiek izslēgti, kad nav vajadzīgi	100%					x	0 – 20%
Telpas, kurās iespējams atsevišķi pielāgot radiatoru siltumu	0 – 10%		x				100%
Telpas, kur sildelementi un ventilācijas lūkas nav aizsegta	0 – 10%				x		100%
Brīvdienās skolā tiek uzturēta zemāka temperatūra	nekad	x					bieži
Logi un durvis ir aiztaisīti un noblīvēti (nelaiž iekšā aukstumu pa šķirbām)	0 – 10%					x	100%
Telpas tiek vēdinātas, ziemas laikā plaši atverot logus	bieži	x					nekad
Vai vārot tēju un kafiju bieži daudz uzvārītā ūdens paliek pāri?	bieži					x	reti
Vai siltais ūdens krānos ir silts vai plaucējošs?	Plaucējošs					x	Silts
Vai iespējams regulēt ūdens temperatūru skolā? (Kad ir pieslēgta apkure, tad nevar, kamēr apkure nav pieslēgta – var.)	nē			x			Jā, visur
Vai pie ūdens krāniem ir iespējams regulēt ūdens temperatūru? (Var regulēt sākumskolas koridorā, bērnudārzā.)	nekur			x			visur
.....? (jūsu jaut.)							
.....?							

.....?							
--------	--	--	--	--	--	--	--

3. Paradumu un attieksmju izvērtējums

Iesakām papildus novērtēt skolēnu zināšanas un attieksmi pret enerģijas taupīšanu. Šo aptauju izdalīšanu un apkopošanu iesakām uzdot skolēniem, apgūstot datu apstrādes un zinātniskā darba prasmes.

Kāpēc svarīgi taupīt elektrību? (mini divus iemeslus)
Cik bieži esot savās mājās tu rīkojies, lai taupītu elektrību?
- Nekad - Retos gadījumos - Dažreiz - Vairumā gadījumu - Vienmēr
Cik bieži esot skolā tu rīkojies, lai taupītu elektrību?
- Nekad - Retos gadījumos - Dažreiz - Vairumā gadījumu - Vienmēr
Ja vari, nosauc 3 vienkāršas rīcības, kas palīdz ietaupīt visvairāk elektrības!
Vai ikdienā īsteno vismaz 3 šādas rīcības, lai taupītu enerģiju?
- jā - nē
Vai ziemas laikā temperatūra skolas telpās tev liekas: a – pārāk augsta, bieži ir karsti b – nedaudz par augstu, jāstaigā bez džempera c – tieši laikā – ne par aukstu, ne par siltu d – pārāk zema, reizēm klasēs salstu
Vai tu vēlētos, lai ziemā skolā tiktu rīkotas “sildo džemperu dienas” – nedaudz pazemināta temperatūra un aicinājums saģērbties siltāk, lai samazinātu ietekmi uz vidi un pievērstu uzmanību resursu taupīšanai? a – jā, tās varētu būt 2 nedēļas, b – jā, ap nedēļu, c – jā, bet ne vairāk kā vienu dienu d – nē, man tas nepatīktu

4. Jautājumi vecākiem

Jautājumu uzdošana vecākiem un atbilžu apkopošana ir samērā laikietilpīga, tādēļ to iesakām veikt tikai Zaļā Karoga līmeņa skolām. Vislabāk vecākiem jautājumus uzdot tieši Gada tēmā (vēlāk arī iepriekšējā Gada tēmā, lai salīdzinātu izmaiņas).

Vai ikdienā pievēršat uzmanību elektrības taupīšanai?
- Nekad - Retos gadījumos - Dažreiz - Vairumā gadījumu - Vienmēr
Vai esat apsvēruši iespēju nosiltināt savu mājokli?
a – mājoklis ir labi nosiltināts, patērējam daudz mazāk siltuma nekā vidēji Latvijā (250 kWh/m ² gadā) b – plānojam mājokli nosiltināt, kad radīsies tāda iespēja c – mājoklis nav siltināts un neplānojam to darīt
Ja nevēlaties mājokli siltināt, novērtēsim, ja uzrakstīsiet iemeslus šādam lēmumam

Cik augsta temperatūra ir jūsu mājoklī ziemā?	Vidēji C
Cik būtiska jums liekas enerģijas taupīšana, lai samazinātu ietekmi uz vidi?	
a – ļoti būtiska b – tā ir svarīga, tomēr nav būtiskākā ietekme uz vidi c – enerģijas taupīšana nevar būtiski samazināt mūsu ietekmi uz vidi	

5. Pētījums

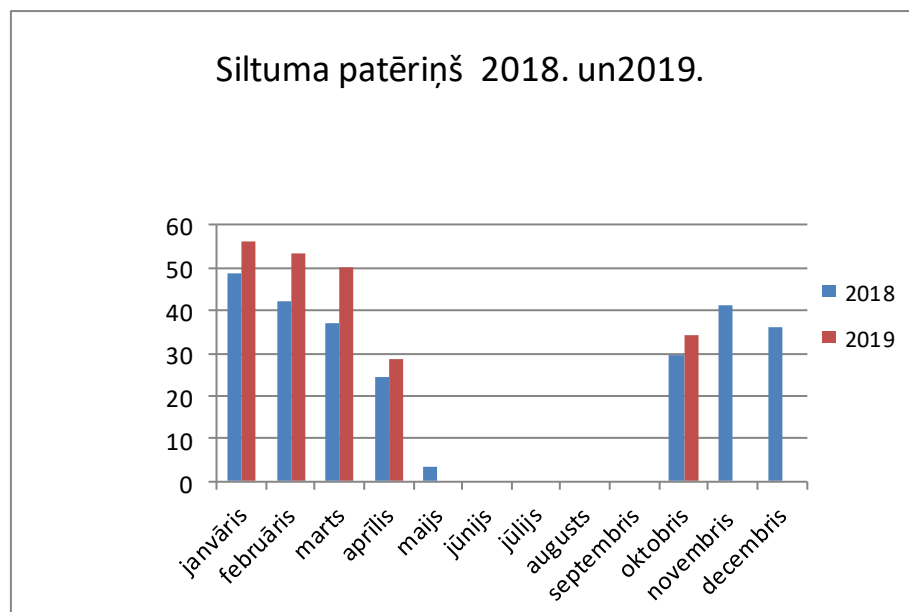
Izmantojot Vides izglītības fonda CO₂ kalkulatoru, aprēķini skolas radīto ietekmi uz klimata pārmaiņām, uzzini, kurās jomās tā ir lielākā un ko varētu darīt, lai to mazinātu.

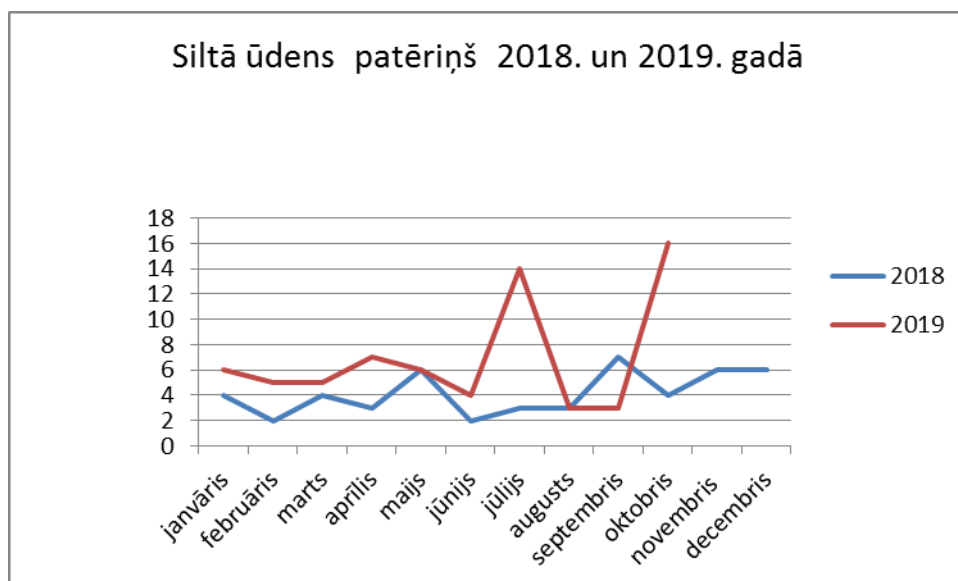
Vairāk informācijas – <http://co2.videsfonds.lv/ka-stradat>

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

Pagaidām vēl nav iegūti jaunie dati. Zemāk pievienots iepriekšējo gadu pētījuma rezultāts.

	2015	2016	2017	2018	2019
Elektrības patēriņš oktobrī (kWh)					
Elektrības patēriņš gada laikā (kWh)					
Siltuma patēriņš novembrī (kWh)					
Siltuma patēriņš gada laikā (kWh)					
Skolas ietekme uz klimata pārmaiņām (tonnas CO ₂)					

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar enerģijas taupīšanu?</i>	• Pagājušajā mācību gadā (2019./2020.) skolā veikti elektroinstalāciju uzlabojumi, t.sk., nomainot daļu spuldžu uz energoefektīvākām. Spuldzes pakāpeniski tiek mainītas visās telpās. • Siltā ūdens padeve - ūdeni silda ar boileriem uz vietas, un to var noregulēt, lai nebūtu plaucējošs, brīvlaikos, ja nav nepieciešams var izslēgt. • Klasēs logus var atvērt ventilēšanas režīmā. • Telpu logi regulāri tiek tīrīti un nebloķē saules gaismu. • Skola ir labi siltināta, kas samazina siltumenerģijas noplūdes.
<i>Kuros jautājumos enerģijas tēmā nepieciešami uzlabojumi?</i>	• <i>Izpēte liecina, ka nepieciešams atjaunot atgātnes par enerģijas taupīšanu.</i> • <i>Sekot līdzīklašu vēdināšanas paradumiem, izmantot logu vēdināšanas režīmu, tik bieži ziemā neturot plaši atvērtus logus.</i>
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai enerģija tiktu izmantota lietderīgāk?</i>	• <i>Atjaunot atgātnes par elektrības taupīšanu.</i> • <i>Silto džemperu dienas rīkošana.</i>

Transports

1. Ievads tēmā

Skolēni var nokļūt uz skolu dažādos veidos – gan ar vecāku auto, gan skolas vai sabiedrisko transportu, ar velosipēdu vai kājām. Dažiem skolēniem auto ir vienīgā iespējamā izvēle. Tomēr daudzos gadījumos Ekoskolas var veicināt ceļu līdz skolai veikt ar videi draudzīgajiem pārvietošanās veidiem, kas var uzlabot arī garastāvokli un veselību.

2. Skolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Cik droša ir satiksme skolas apkārtnē?	Ir bīstami posmi			X			Satiksme ir mierīga un droša
Cik skolēnu dodas uz skolu ar velosipēdu vai kājām?	Mazāk kā 5%	X					Vairāk kā puse
Cik skolēnu dodas uz skolu ar velosipēdu, kājām vai sabiedrisko transportu?	Mazāk kā 10%				X		Vairāk kā 90%
Cik skolotāju ierodas uz darbu ar automašīnu, braucot vieni?	Vairāk kā 90%			X			Mazāk kā 10%
Cik daudz vecāku paņem arī kaimiņu bērnus, braucot uz skolu ar savu auto?	Mazāk kā 10%	X					Vairāk kā puse
Vai skolā ir pietiekami daudz drošu velonovietņu?	Nav drošu novietņu			X			Novietnes ir drošas pietiekami daudz
Vai skolā ir notikušas velosipēdu zādzības?	Jā, regulāri					X	Nav notikušas
Cik bieži skolā mācību ekskursijas notiek ar velosipēdiem, izbraucienus vietā tiek rīkoti pārgājieni?	Ļoti reti				X		Ap trešā daļa no ekskursijām
Vai apmeklējot Ekoskolu pasākumus notikusi sadarbība ar citām skolām, lai brauktu kopā, izmantotu transportu efektīvāk?	Nav notikusi nemaz				X		Notiek bieži
Cik liela daļa skolēnu iegūst velobraucēja apliecību? NAV DATU.	Mazāk kā 10%						Gandrīz visi
Cik tuvu skolas ieejai tiek izlaisti ar automašīnām atvestie bērni, radot veselības riskus no izplūdes gāzēm?	Pie pašas skolas ieejas			X			Izlaišana notiek vismaz 100 m no skolas
Vai skolas tuvumā apstājušās mašīnas izslēdz dzinēju un nepiesārņo gaisu, ja nākas ilgāk gaidīt bērnus?	Bieži neizslēdz			X			Vienmēr izslēdz, ir atgādinošas zīmes
Vai skolas pārtikas iepirkumā ņemts vērā, cik tālu vesti produkti?	Nav ņemts vērā					X	Ņemts vērā
Cik bieži skolā notiek pasākumi vai nelielas akcijas, kas aicina ierasties skolā ar kājām, velo vai sabiedrisko transportu?	Nenotiek	X					Notiek reizi mēnesī
.....? (jūsu jaut.)							
.....?							
.....?							

3. Paradumu un attieksmju izvērtējums

Iesakām papildus novērtēt skolēnu zināšanas un attieksmi pret ilgtspējīgu pārvietošanos.

Kāpēc svarīgi pārvietoties ar kājām un velosipēdu? (mini divus iemeslus)
Vai tev šķiet, ka pieaugot, ja varēsi to atļauties, tev noteikti piederēs automašīna ikdienā? - jā - nē
Kāpēc, tavuprāt, svarīgi pēc iespējas biežāk izvēlēties sabiedrisko transportu automašīnas vietā?
Vai tev šķiet, ka ceļā uz skolu būtu nepieciešami kādi uzlabojumi, lai padarītu iešanu uz skolu drošāku un patīkamāku? Ja jā, kādi tie būtu?
Vai tev šķiet, ka ceļā uz skolu vai pašā skolā būtu nepieciešami kādi uzlabojumi, lai padarītu braukšanu ar velosipēdu uz skolu drošāku un patīkamāku? Ja jā, kādi tie būtu?

4. Šajā tēmā vecāku aptauju jautājumi nav sagatavoti. Tomēr varat padomāt savai skolai aktuālas tēmas, par kurām noskaidrot viedokli.

5. Pētījums

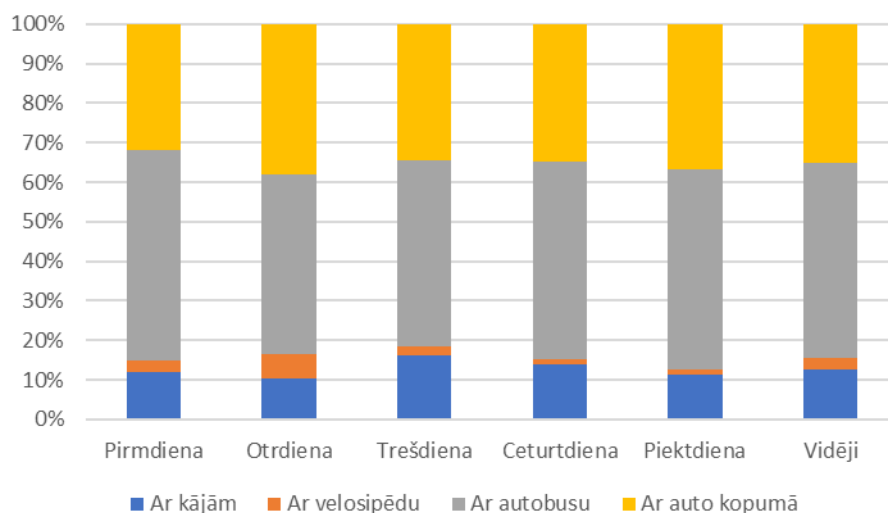
Veiciet kājāmgājēju maršrutu izpēti! Tās mērķis ir apskatīt gājēju ceļus un trotuārus, kas ved uz skolu. Tas nozīmē iešanu pa šiem ceļiem, piezīmju veikšanu par to pozitīvajām un negatīvajām iezīmēm (piemēram, par ceļa segumu, sliktu apgaismojumu, bīstamiem krustojumiem). Līdzīgu pētījumu var veikt arī par velomaršrutiem, pirms tam uzzinot, kas ir galvenie apskatāmie maršruti, pa kuriem jaunieši ierodas skolā. Šo pētījumu rezultātus un ieteikumus svarīgi iesniegt pašvaldībā, lai situāciju uzlabotu.

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

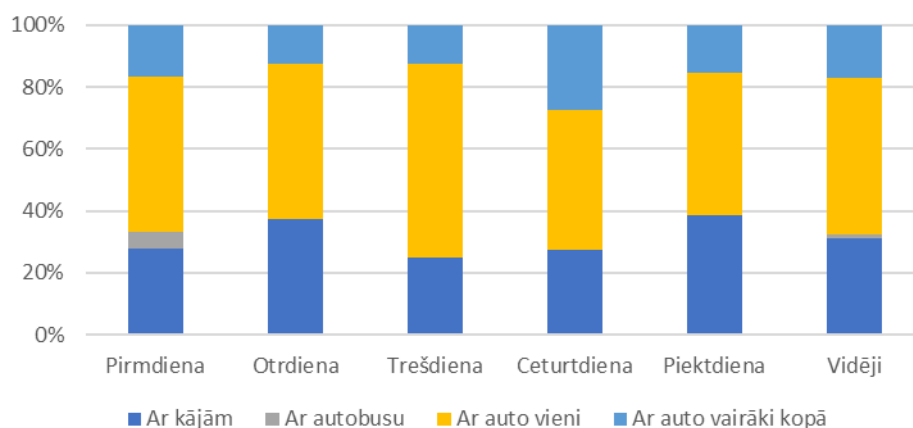
Aptaujāti 18 skolotāji un 84 skolēni.

	2016	2017	2018	2019	2020
Skolēni, kas oktobrī uz skolu dodas ar: kājām (%)		15	15		15
velosipēdu (%)		15	10		4
skolas vai sabiedrisko transportu (%)		45	45		59
automašīnu, kopā ar citiem skolēniem (%)		5	5		1
automašīnu (tiek vesti atsevišķi) (%)		20	25		21
Darbinieki, kas uz skolu dodas ar kājām, velosipēdu vai sabiedrisko transportu velosipēdu (oktobrī) (%)			25		32
Darbinieki, kas uz skolu dodas ar automašīnu braucot vairāki kopā (oktobrī) (%)			25		16

Kā skolēni ierodas skolā 2020. gada oktobrī?
(Aptaujāti 84 skolēni)

Kā skolotāji ierodas skolā 2020. gada oktobrī?
(Aptaujāti 18 skolotāji)

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar videi draudzīgu transportu?	- Lielākā daļa skolēnu uz skolu dodas ar sabiedrisko transportu, velosipēdu vai kājām; - Skolēnu autobusa maršruts ir sakārtots tā, ka piebrauc ļoti tuvu skolēnu dzīves vietai, lai vecākiem nebūtu speciāli skolēnus jāved uz skolu. - Pirmskolas grupiņas bērni arī izmanto skolēnu autobusu, savstarpēji vienojoties šoferim, vecākiem un

	skolas darbiniekam, ka skolotājs pavada skolēnu uz autobusu un vecāks pie mājas sagaida, kā rezultātā vecākiem nav jāizmanto savs transports un speciāli jādodas uz skolu pēc bērna. • Pie skolas ir velonovietne, kur var pieslēgt velosipēdus.
Kuros transporta jautājumos nepieciešami uzlabojumi?	• <i>Nepieciešams uzlabot apgaismojumu pie skolas, lai vakaros satiksme būtu drošāka.</i> • <i>Popularizēt skolotāju vidū braukšanu kopā, aicināt iespēju robežās izmantot videi draudzīgākus transporta veidus.</i> • <i>Aicināt vecākus skolas tuvumā izslēgt auto dzinējus, ja ilgāk jāgaida bērni.</i>
Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?	• <i>Izveidot atgādinošas zīmes, lai skolas tuvumā apstājušās mašīnas izslēdz dzinēju un nepiesārņo gaisu, ja nākas ilgāk gaidīt bērnus.</i> • <i>Veidot akciju, kas aicina ierasties skolā ar kājām, velo vai sabiedrisko transportu, īpaši uzrunājot skolotājus. Uzmanāt arī vietējo sabiedrību izvēlēties videi draudzīgu transportu.</i>

Atkritumi

1. Ievads tēmā

Parasti mēs pat neapzināmies, kādus atkritumus radām un ko ar tiem darām. Atkritumu rašanos nosaka mūsu ieradumi rīkoties pierastajā veidā – tāpēc Ekoskolas uzdevums ir radīt tādu vidi, kurā rodas pieradums samazināt atkritumu rašanos, atkārtoti izmantot un pārstrādāt tos. Svarīgi arī domāt radošus risinājumus, lai novērstu atkritumu izmešanu tam nepiemērotās vietās.

2. Skolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Vai skolā izvērtējat, no kurām lietām varētu atteikties, kuras varētu nepirkt, lai pēc tam neradītu liekus atkritumus?	Nekad			X			Katru reizi
Vai skolā, pērkot lietas, izvērtējat to ietekmi uz vidi, iepakojumu, kalpošanas ilgumu, izmantošanas iespējas, izcelsmi u.tml.?	Nekad				X		Katru reizi
Vai izvērtējat, kuras no šķietami nevajadzīgām un ārā metamām lietām var lietot atkārtoti, saremontēt, pārveidot u.tml.?	Nekad			X			Katru reizi
Vai skolā ir iespēja apmainīties ar lietām? (Piem., grāmatām, apģērbiem, dažādām citām lietām.)	Nekad		X				Regulāri notiek šādas aktivitātes
Vai drukājot dokumentus tiek apdrukātas abas papīra puses?	Nekad					X	Bieži
Vai skolas pasākumos tiek lietoti vienreiz lietojamie trauki?	Bieži					X	Nekad
Vai skolēni bieži lieto vienreizējās glāzītes no dzērienu automāta? (skolā nav dzērienu automāta)	Bieži					X	Gandrīz nekad
Vai skolēni bieži lieto vienreizējās glāzītes no ūdens automāta?	Bieži					X	Gandrīz nekad
Cik skolēnu lieto savu daudzreiz lietojamu krūzi, pudeli?	Mazāk kā 5%				X		Vairāk kā 80%
Cik daudz plastmasas atkritumu rodas skolotāju istabā?	Samērā daudz					X	nedaudz
Vai skolēni bieži pērk ūdeni plastmasas pudelēs?	bieži			X			Gandrīz nekad
Vai skolēniem ir ērti pieejams dzeramais krāna ūdens?	Nav pieejams					X	Vairākās vietās
Cik, apmēram, plastmasas atkritumu uz vienu skolēnu rodas klases vakaros, ekskursijās, pārgājienos?	>4 atkritumu vienības		X				<1 atkritumu vienība
Cik no klasēm ir pieejamas kastes papīra atkritumu šķirošanai?	0%				X		100%
Cik no gaitenīiem ir pieejamas vietas plastmasas šķirošanai? (nav vienā gaitenī, pirmsskolā uzskaitē netika veikta)	neviens				X		visos
Vai skolā ir pieejama informācija par atkritumu šķirošanu?	nav					X	Vairākās vietās
Vai skolā ir atgādinājumi, kas veicina neradīt liekus atkritumus? (Tikai atsevišķās vietās pie papīra dvieļu kastēm.)	nav		X				Daudzās vietās
Vai skolā ir iespēja kompostēt bioloģiskos atkritumus? (lapas jā, pārtikas atkritumiem skolēniem nav pieejama šķirošanas sistēma, ēdnīca šķiro atkritumus, atdalot bioloģiskos materiālus)	nav				X		Gan pārtikas, gan lapu atkritumus
Cik bieži skolas apkārtnē tiek piesārņota ar atkritumiem?	Bieži, vajadzīga regulāra tīrīšana			X			Atkritumu nav
Vai skola iesaistās atkritumu piesārņojuma novēršanā un sakopšanā savā (apkārtnē piejūrā, mežā, utt.)	Neiesaistās			X			Vairākās aktivitātēs
Vai skolas pasākumos tiek palaisti gaisā baloni vai daļiņi plastmasas aksesuāri?	Jā, bieži					X	Nekad

.....? (<i>jūsu jaut.</i>)						
.....?						

3. Paradumu un attieksmju izvērtējums

Iesakām papildus novērtēt skolēnu zināšanas un attieksmi pret atkritumu samazināšanu un šķirošanu.

<i>Kāpēc, tavuprāt, svarīgi samazināt plastmasas daudzumu mūsu ikdienā? (mini divus iemeslus)</i>
<i>Vai zini, kā jāšķiro atkritumi?</i> - jā - nē
<i>Vai savās mājās šķiro atkritumus?</i> - jā - nē - reizēm
<i>Vai savā skolā šķiro atkritumus?</i> - jā - nē - reizēm
<i>Kura no šīm, tavuprāt, ir svarīgākā rīcība, lai mazinātu atkritumu radītās problēmas?</i> - atkritumu izmešana tam paredzētās vietās - novērst un mazināt atkritumu rašanos - šķirot atkritumus
<i>Aptuveni cik daudz plastmasas pudeļu tu izmet atkritumos 2 nedēļu laikā?</i> - vienu vai mazāk - 2 – 3 - 4 – 5 - vairāk kā 5
<i>Vai iepērkoties veikalā ņem līdzi savus atkārtoti lietotos plānos plastmasas maisiņus (augļiem, maizītēm)?</i> - jā - nē - reizēm

4. Šajā tēmā vecāku aptauju jautājumi nav sagatavoti. Tomēr varat padomāt savai skolai aktuālas tēmas, par kurām noskaidrot viedokli.

5. Pētījums

Iesakām izpētīt, kas tieši atrodas atkritumu grozos (arī šķirotos atkritumos) skolas gaitenēs – to var izdarīt, pašus atkritumus arī neņemot ārā. Izveidojiet biežāk sastopamo atkritumu veidu (piemēram, iepakojuma veidu) sarakstu, sevišķu uzmanību pievēršot plastmasas atkritumiem. Izmantojiet to, lai padomātu par rīcībām, lai mazinātu un novērstu šo atkritumu rašanos.

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

Novērtējot izmaiņas, vienmēr izmantojiet vienas un tās pašas mērvienības un izvērtēšanas metodes, lai dati būtu pēc iespējas precīzāki.

	2015	2016	2017	2018	2019
Nešķirotu sadzīves atkritumu apjoms (m ³)	52800	52800	52800	52800	52800
Šķirotu atkritumu apjoms (m ³)	3,2 t/ 3 m ³	3,24 t/ 4m ³	6,4 t/ 7 m ³	2,1 t/ 1,8m ³	Jāpapildina!
Vai tiek šķiroti papīra atkritumi un makulatūra? (jā, nē)	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā

Vai tiek šķiroti plastmasas atkritumi? (jā, nē)	Jā	Jā	Jā	Jā	Jā
--	----	----	----	----	----

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar atkritumiem?</i>	• Skolā tikpat kā nelietojam vienreizējos plastmasas traukus. • Skolā ir pieejams kvalitatīvs ūdens (Venden). • Ir plašas iespējas šķirot atkritumus.
<i>Kur saistībā ar atkritumiem nepieciešami uzlabojumi?</i>	• <i>Aicinājums samazināt radīto atkritumu daudzumu.</i> • <i>Aicinājuma plakāts/ video šķirot atkritumus, infografika, kāds labums atkritumu šķirošanai, ko ietaupīsim šķirot atkritumus.</i> • <i>Skolēni nepiedomā pie radītajiem iepakojuma atkritumiem, iepērkoties veikalā.</i> • <i>Skolas piens tiek piegādāts "Rasēna" formā – regulāri rodas daudz atkritumu.</i> • <i>Izmantojam maz pārstrādātu papīra izstrādājumu, vajadzētu palielināt to īpatsvaru.</i>
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i>	• <i>Izveidot plakātu, kas aicina ne tikai šķirot atkritumus, bet, pirmkārt, neradīt tos.</i> • <i>Atgādināt par šķirošanas akcijām, paslavēt tos, kas piedalās ar sīkām balviņām.</i> • <i>Praktiskās atkritumu šķirošanas nodarbības. Šo nepieciešams regulāri aktualizēt skolēniem, jo ne visi šķiro, kaut gan konteineri ir pieejami.</i> • <i>Ieviest "Rasēna" tetrapakām šķirošanas kasti, ja ZAAO tās pieņem pārstrādei. Ilgtermiņā runāt ar ēdinātājiem, lai piegādā pienu formā, kas nerada tik daudz atkritumu.</i> • <i>Runāt ar direktori par otrreizējo papīra izstrādājumu īpatsvara palielināšanu.</i>

Ūdens

1. Ievads tēmā

Lai arī Latvijā nav vietu, kur mēs varētu izsmelt dzeramā ūdens krājumus, ir vērts ūdeni taupīt, lai samazinātu tā iegūšanai nepieciešamo enerģiju. Tāpat svarīgi izpētīt, vai skolas radītie notekūdeņi tiek pietiekami attīrīti pirms ūdens atkal nonāk dabā.

2. Skolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Vai skolā ir sastopami piloši krāni, kurus nevar aizgriezt?	Bieži					x	Nav sastopami
Vai tualetēs ir podi, kuriem sarežģīti noslēgt ūdens tvertni?	Bieži					x	Nav sastopami
Cik tualetēs ir podi ar diviem ūdens noliešanas režīmiem?	0 – 20% (no visām tualetēm)					x	100% (visās tualetēs)
Vai jums ir zināms par iespējamiem ūdens zudumiem no caurulēm un citur ūdens apgādes sistēmā?	Ir zudumi / nav informācijas					x	Sistēmā zudumu nav
Vai skolā uzstādīti ūdens taupīšanas rīki (aeratori u.c.)	Nav	x					Gandrīz visur
Cik bieži redzama skolēnu izšķērdīga rīkošanās ar ūdeni?	Bieži	x					Gandrīz nekad
Tualetes/dušas, kurās uzstādīti atgādinājumi par ūdens taupīšanu	0 – 10%		x				100%
Vai skola savāc un izmanto lietus ūdeni?	Netiek vākts	x					Vāc un izmanto
Skolotāji un vecākie skolēni zina, kur nonāk skolas notekūdeņi	Neviens nezina				x		Zina visi
Vai notekūdeņi pirms nonākšanas dabā tiek pietiekami attīrīti?	Attīrīšana nenotiek					x	Ūdens tiek uzticami attīrīts
Vai skola mēdz apmeklēt notekūdeņu attīrīšanas iekārtas?	Netiek apmeklētas		x				Tā ir daļa no mācību procesa
Cik daudz vidi piesārņojoša sāls ziemā lieto skolas apkārtne?	Daudz				x		Nemaz, izmanto citas metodes
Vai skolas apkārtne ir sastopamas virsmas, kas kavē ūdens aizplūšanu notekūdeņu sistēmā (bruģis, zālājs)?	Nav virsmu, asfaltēts pagals					x	Liela ūdens daļa uzsūcas, saglabājas
.....? (jūsu jaut.)							
.....?							
.....?							

3., 4., 5. Šajā tēmā attieksmju vērtējuma, vecāku aptauju jautājumi un pētījuma idejas nav sagatavotas. Tomēr varat padomāt savai skolai aktuālas tēmas, par kurām noskaidrot viedokli un veikt lielākus pētījumus

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

Aukstais ūdens skolai tiek padots no ciemata ūdenstorņa. Skola atsevišķi nemaksā par ūdens padevi. Skolā netiek uzskaitīts, cik patērējam aukstā ūdens. Skolā tiek uzskaitīts siltā ūdens patēriņš.(skat. pie enerģijas patēriņa)

	2015	2016	2017	2018	2019
--	------	------	------	------	------

Patērētā ūdens apjoms (septembrī) (m ³)					
Patērētā ūdens apjoms (gadā) (m ³)					

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar ūdens izmantošanu?	- Siltā ūdens patēriņš tiek regulēts, vasaras mēnešos, kad skola nestrādā, bet tikai pirmskola, tad tiek sildīts viens ūdens boileris. - Tualetes podiem visā skolā ir 2 ūdens nolaišanas režīmi. - Saimniecības daļas vadītājs iespēju robežās regulāri pārbauda un uztur kārtībā ūdensapgādes sistēmu, lai novērstu iespējamus zudumus.
Kuros jautājumos nepieciešami uzlabojumi ?	- Krāna ūdens kvalitāte neatbilst dzeramā ūdens kvalitātei, līdz ar to lielus līdzekļus skolai jāiegulda dzeramā ūdens iegādē. Šis ir sarežģīts jautājums, kas būtu jārisina visas pašvaldības mērogā, jo ūdens kvalitāte ir slikta visā Stalbē. - Jāatjauno atgādnēs par ūdens taupīšanu, jāizglīto skolēni, lai rīkojas ar ūdeni taupīgāk. - Ilgtermiņā jādomā apar ūdens taupīšanas rīku (aeratoru u.c.) uzstādīšanu skolā.
Ko Ekopadome varētu darīt , lai ieviestu šos uzlabojumus?	- Aicināt pašvaldību pievērst uzmanību dzeramā ūdens problēmai. - Atjaunot atgādnēs par ūdens taupīšanu (6. kl. jau veic šo uzd.). - Eksperiments/ izglītojoša aktivitāte dažādu vecumu bērniem par taupīgu un izšķērdīgu roku mazgāšanu.

Pārtika

1. Ievads tēmā

Katru dienu uz skolas ēdnīcām no tuvākas un tālākas apkārtnes plūst pārtikas produktu kilogrami. Sadarbojoties ar pašvaldību un uzliekot skaidras zaļā iepirkuma prasības, var panākt, ka šī pārtika ir audzēta atbildīgi pret vidi. Skolā var panākt to, ka arvien mazāk cilvēkiem domātas pārtikas nonāk atkritumos vai tiek izbarota dzīvniekiem. Svarīgi arī izglītēt visu skolu un vecākus par videi nedraudzīgākajiem produktiem (rūpnieciski audzēta gaļa, olas, piens, palmu eļļa), lai mudinātu samazināt to klātbūtni mūsu ēdienā.

2. Skolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Vai tie, kas atbildīgi par iepirkumiem ēdināšanai, zina atšķirību starp bioloģisko produktu un Zaļās karotītes sertifikāciju?	Atšķirības nezina				X		Zina visas atšķirības
Vai ēdināšanas iepirkumā ir bioloģiski sertificēti produkti?	Nav nemaz		X				100%
Vai Ekopadomei ir iespējas piedalīties pārtikas iepirkuma sagatavošanā?	Nav	X					Vienmēr
Aptuveni cik liela daļa skolā sagatavotās pārtikas netiek apēsta?	>50%				X		0 – 5%
Kāda vecuma bērniem ir iespēja pašiem salikt savas porcijas? (Pirmsskolas grupās visu neliek paši bērni.)	Nevienam				X		Visu vecumu
Vai neapēsto bezmaksas ēdienu ir iespēja vēlāk apēst citām klasēm?	Nekad			X			vienmēr
Vai tiek apkopota informācija par ēdieniem, kas visbiežāk tiek neapēsti?	Nekad				X		Regulāri
Kāda ir sadarbība ar ēdinātājiem izmestā ēdiena daļas samazināšanā?	Slikta				x		Laba
Cik bieži bezmaksas ēdienkartē iekļauti uzturam pilnvērtīgi veģetāri ēdieni?	Nekad	x					Katru nedēļu
Kāda ir ēdienu izvēle ēdnīcā bērniem, kas neēd gaļu un zivis?	“Salāti un kartupeļi”	x					Pilnvērtīgi ēdieni
Cik viegli skolēniem panākt ēdnīcas ēdienkartes izmaiņas?	Grūti	x					Ļoti viegli
Vai skolotāju istabā parādās “Fair trade” produkti (kafija, cukurs u.c.)?	Nekad	x					Vienmēr
Vai notiek pasākumi, kas popularizē apkārtnes bioloģiskos zemniekus?	Nekad	X					Vairāki
Vai un cik daudz skolā bērni audzē garšaugus un tējas?	Nemaz			X			Daudzās vietās
Vai un cik daudz skolā bērni audzē dārzeņus? (Dažkārt atsevišķas klases kāda projekta ietvaros un pirmsskolas grupas savā dobītē.)	Nemaz		X				Daudz
Vai apgūstot gatavošanu tiek pievērsta uzmanība videi draudzīgiem ēdieniem?	Nekad				X		Regulāri
Jautājumi no tēmas “Vide un veselība” (var nokopēt tur iegūtos rezultātus):							
Vai skolā rudenī ir pieejami vietējie augļi no skolēnu mājām? (neattiecas uz skolas augļa programmu)	Nav pieejami			X			Vairākās klasēs
Vai skolā pieejams saldumu automāts, citi rūpnieciski našķi	Viegli pieejami					x	Nav pieejams
Vai skolai iespējams ietekmēt ēdienkarti un pārdotos produktus?	nav		X				Viegli iespējams
Cik liela daļa skolēnu starp stundām regulāri izvēlas pirkt ēdienu veikalā ārpus skolas? (Sākumskolā gandrīz neviens, bet vecākajās klasēs vairāk skolēnu. Šis ir vidējais sākumskolas skolotāju un pamatskolas klašu Ekopadomes skolēnu vērtējums, bet šobrīd pandēmijas dēļ starp stundām skolēni uz veikalu vispār neiet, bet novērojumi	Vairāk kā puse			X			Gandrīz neviens

rāda, ka tas tāpat notiek pirms stundām vai pēc tām.							
Cik daudz palmu eļļas saturošu produktu (čipsu, cepumu utt.) iepakojumi ikdienā redzami atkritumu grozos?	Daudz dažādu iep.			X			Gandrīz nemaz
.....? (jūsu jaut.)							
.....?							

3. Paradumu un attieksmju izvērtējums

lesakām papildus novērtēt skolēnu zināšanas un attieksmi pret pārtikas un vides jautājumiem.

Anketu aizpildījuši 49 skolēni (3. klase, kas veica ilgtermiņa pētījumu par pārtiku, un tie 4.-9.klašu skolēni, kas piedalījās veģetārajā dienā).

<i>Vai zini, kā veikalā atpazīt bioloģiski sertificētus produktus?</i>
- jā 37% - nē 22% - neesmu drošs 41%
<i>Vai savā ikdienā ēd produktus, kuru sastāvā ir palmu eļļa?</i>
- nē 12% - ļoti maz 51% - jā, gana daudz 10% - nezinu, kuros ir palmu eļļa 27%
<i>Vai piekrīti, ka videi draudzīga ēšana ikdienā nav dārgāka?</i>
- jā, var būt pat lētāka 49% - nē, ir dārgāka 27% - neesmu drošs 24%
<i>Kuri no šiem tev liekas 3 svarīgākie principi, kas jāievēro, lai ēstu videi draudzīgi?</i>
- Jāpērk tikai Latvijā ražoti produkti 29% - Jāpērk bioloģiski sertificēti produkti 53% - Jāaudzē pārtika pašam 57% - Jāsamazina gatavo produktu pirkšana no veikala un vairāk jāgatavo mājās 65% - Jāsamazina gaļas patēriņš (ja tā nav bioloģiski sertificēta) 12% - Jāpērk augļi un dārzeņi, kuriem šobrīd ir ražas sezona 43% - Jāsamazina izmestās pārtikas daudzums 55%
<i>Vai tev patīk gatavot ēst?</i>
- jā 51% - reizēm 39% - nē 2% - īsti neprotu neko gatavot 8%
<i>Vai zini kādu ēdienu, kura sastāvdaļas ir ļoti videi draudzīgas (tām maza ietekme uz klimata pārmaiņām, dabu)?</i>
- jā 31% - nē 31% - neesmu drošs 39%
<i>Kas ir šis ēdiens?</i>
Skolēni nav minējuši ēdienus, tikai atsevišķus produktus: banānus, ābolus, zemenes, kivi, ķiršus, kāpostus, zivis, tomātus. Šķiet, ka jauc jēdzienus “videi draudzīga pārtika” un “veselīga vai vitamīniem bagāta pārtika”. Arī savstarpēji pretrunīgas atbildes vienas anketas ietvaros liecina par nepilnīgu jautājuma izpratni.

4. Šajā tēmā vecāku aptauju jautājumi nav sagatavoti. Tomēr varat padomāt savai skolai aktuālas tēmas, par kurām noskaidrot viedokli.

5. Pētījums

Uzziniet, cik tieši daudz pārtikas tiek izmests atkritumos skolas ēdnīcā vienā dienā Tas ietver arī kompostēšanu, atdošanu dzīvniekiem u.c. pārtikas atkritumu izmantošanas veidus. To iespējams uzzināt, sadarbībā ar ēdnīcas personālu, nosverot pārpalikumus. Kopējo

izmestās pārtikas daudzumu nepieciešams izdalīt ar skolēnu skaitu, tā iegūstot pārtikas atkritumu daudzumu uz 1 skolēnu. To vajadzētu pareizināt ar 160 (mācību dienu skaits mācību gadā), tā iegūstot kopējo atkritumu daudzumu vidēji uz 1 skolēnu visā mācību gadā. Parasti Ekoskolās šis daudzums ir 50 – 70 grami uz cilvēku dienā jeb 8 – 11 kg gadā.

Papildus idejas, novērtējuma formas un jautājumus skat. šeit

<https://partikaekoskolam.wordpress.com/contact/>

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

Novērtējot izmaiņas, vienmēr izmantojiet vienas un tās pašas mērvienības un izvērtēšanas metodes, lai dati būtu pēc iespējas precīzāki.

Pētījumu veica 3. klase. Skolēni kopā ar audzinātāju vienas nedēļas garumā katru dienu devās uz ēdnīcu svērt skolas un bērnudārza kopīgi radīto izmestās pārtikas daudzumu. Aprēķins veikts, izmantojot aptuvenu vidējo ēdāju skaitu izpēti periodā (aptuveni 130 ēdāju).

	2016	2017	2018	2019	2020
Izmestās pārtikas daudzums gadā (kg)		60			1236
Izmestās pārtikas daudzums gadā uz vienu bērnu, (kg)		0.6			9.5
Izmestās pārtikas daudzums vidēji dienā uz vienu bērnu, (grami)		0.05			54
Bioloģiski sertificētas pārtikas īpatsvars (no kopējām ēdināšanas izmaksām, %)					Nav datu

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar pārtikas tēmu?</i>	• Skolēni var paši likt porcijas (izņemot mazākajiem pirmsskolēniem palīdz audzinātājas). • Kopumā sadarbība ar ēdinātājiem vērtējama kā laba. • Ēdnīcā radušies ēdiena atlikumi tiek apsaimniekoti iespējami videi draudzīgā veidā.
<i>Kur saistībā ar pārtiku nepieciešami uzlabojumi?</i>	• <i>Regulārs skolēnu ēšanas paradumu monitorings skolas ēdnīcā un attiecīga ēdienkartes pielāgošana, lai mazinātu neapēstās pārtikas apjomu.</i> • <i>Skolēniem nav pietiekamas izpratnes par jēdzieniem “veselīga” un “videi draudzīga” ēšana.</i> • <i>Neesam popularizējuši veģetārus ēdienus.</i> • <i>Sniegt vairāk informācijas par godīgo tirdzniecību un palmu eļļas ietekmi uz vidi.</i> • <i>Bioloģiskās pārtikas popularizēšanu vajadzētu attīstīt.</i>
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i>	• <i>Turpināt ēdināšanas izpēti. Atkārtot ēdiena atlikumu svēršanu mācību gada vidū un beigās.</i> • <i>Izglītojošas aktivitātes skolēniem par veselīgām un videi</i>

	<i>draudzīgām receptēm, integrēt mājturības stundās.</i> • <i>Izglītojošas aktivitātes par godīgo tirdzniecību un palmu eļļu.</i> • <i>Organizēt veģetāro dienu/-as skolas ēdnīcā.</i> • <i>Veidot izglītojošu plakātu par pārtikas atkritumiem, izvietot ēdnīcas tuvumā.</i> • <i>Organizēt tikšanos ar vietējiem bioloģiskajiem zemniekiem + iespējams, diskusiju vai citādu izglītojošu aktivitāti par bioloģisko lauksaimniecību.</i>
--	---

Skolas vide un apkārtnē, Mežs

1. Ievads tēmā

Skolas var mācīties no dabas, kurā katra brīvā niša tiek aizpildīta ar dzīvību – tāpat arī skolas teritorijas daļas jāpiepilda ar izglītojošiem, dabas un atpūtas elementiem pēc iespējas vairāk.

2. Skolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Cik daudz augu atrodas skolas telpās?	Augu nav					x	Augi ir katrā brīvā vietā
Vai skolēni nodara pāri skolas augiem (tos aplaužot, bojājot)?	daudziem augiem bojājumi			x			augiem bojājumu nav
Vai skolas telpaugi tiek izmantoti mācību stundās?	nekad					x	bieži
Cik lielu daļu skolas pagalma aizņem zālāji?	0 – 20% no teritorijas				x		Vairāk kā 80%
Cik koku ir skolas pagalmā?	Koku nav					x	Daudz koku
Aptuveni cik daudz augu sugu redzams zālājā? (10x10 cm laukumā)	Viena suga			x			Vairāk kā 10
Cik kukaiņu sugu iespējams pamanīt skolas apkārtnē 5 minūšu pastaigas laikā (septembra sākumā)?	Kukaiņu nav				x		Vairāk kā 10 sugas
Vai skolas teritorijā ir zonas, kurās zālājs tiek pļauts tikai vienreiz gadā (līdzīgi pļavām)?	nav					x	20% no zālāja
Cik atšķirīgi ir augi skolas zālājā dažādās vietās?	Augi ir visur vienādi				x		Augi ļoti atšķiras dažādās vietās
Vai skolā tiek audzēti garšaugi, ko izmantot mācībās un pasākumos?	nav			x			Daudz augu
Vai skolā nezāļu un kukaiņu apkarošanai izmanto pesticīdus?	bieži			x			nekad
Vai skolas pagalmā iespējams iepazīt un uzzināt vairāk par apkārtnē sastopamiem augiem un dzīvniekiem?	Nav nekādas informācijas				x		Daudz zīmīšu, citu info materiālu
Skolas pagalmā un apkārtnē ir daudz iespēju vadīt mācību stundas	Tas nav iespējams					x	jebkuram mācību priekšmetam
Skolas pagalmā un apkārtnē tiek bieži vadītas mācību stundas	Nekad			x			Bieži
Skola organizē zaļos pārgājienus, kuru laikā tiek izzinātas dabas vērtības skolas tuvākajā un tālākajā apkārtnē	Ļoti reti		x				Vairākas reizes gadā katrai klasei
Vai skolas pagalmā ir veidotas īpašas dzīvotnes kukaiņiem – kukaiņu viesnīca, akmeņu kaudze, zaru kaudze, reti pļauts zālājs?	nav			x			Vairākas dažāda veida dzīvotnes
Vai skolēniem ir iespēja izteikt ieteikumus par to, ko viņi vēlētos redzēt skolas pagalmā?	Tikai mutiski skolotājiem					x	Pastāv ieteikumu kaste un citi veidi
Vai mācību procesā tiek izmantots tuvākā apkārtnē esošs mežs?	Netiek	x					Bieži, visu gadu
Vai skolotāji drukājot un kopējot izmanto abas papīra puses?	reti					x	Gandrīz vienmēr
Vai skolā izvērtējat drukāšanas nepieciešamību?	reti			x			vienmēr
Vai tualetes papīrs un salvetes veidoti no pārstrādāta papīra?	nekur	x					visur
Vai lietojat rakstāmpapīru no pārstrādātām izejvielām? (pārstrādātais papīrs bojājot printera iekārtu, tādēļ vadība to izvairās lietot)	nekad	x					bieži

Vai koksnes produktiem (papīram u.tml.) ir FSC sertifikāts? (Ir maz FSC produktu, bet daudziem ir EU Ecolabel un PEFC sertifikāti. Kuriem sertifikātiem ir stingrākas vides prasības??)	nekur	x				visur
Cik daudz dabas materiālu tiek izmantots skolā?	maz			x		daudz
.....? (jūsu jaut.)						

3., 4. Šajās tēmās attieksmju vērtējuma un vecāku aptauju jautājumi nav sagatavoti. Tomēr varat padomāt savai skolai aktuālas tēmas, par kurām noskaidrot viedokli.

5. Pētījums

Izmantojot materiālus no sadaļas Lielās augu medības, veiciet dzīvotņu kartēšanu savā skolas pagalmā.

Šajā mācību gadā nav veikts.

6. Šajā tēmā ilgtermiņa datu salīdzinājums nav standartizēts. Varat izmantot un noskaidrot precīzāk kādus no Skolas izvērtējuma sadaļas jautājumiem.

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar skolas apkārtni un tās izmantošanu?</i>	• Skolai pieguļošās teritorijas ir apzaļumotas, draudzīgas skolēniem. Liela augu dažādība. • Pie skolas ir zaļā klase, kuru skolotāji izmanto mācību procesā.
<i>Kuros jautājumos skolas vidē un apkārtnē nepieciešami uzlabojumi?</i>	• <i>Skolas dārznieks cīņā pret nezālēm un kaitēkļiem dažkārt izmanto pesticīdus. Vajadzētu meklēt nekaitīgākas alternatīvas.</i> • <i>Komposta kaudzē dažkārt novērojami tai nepiederīgi objekti.</i> • <i>Zaļajai klasei varētu veikt dažus atjaunošanas darbus, piem., jānomaina bojātā tāfele.</i>
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i>	• <i>Sagatavot jaunus aprakstus kokiem skolas teritorijā, kuri vēl nav iekļauti sarakstā.</i> • <i>Izveidot atgādinājumu par materiāliem, kurus drīkst/ nedrīkst likt komposta kaudzē.</i> • <i>Zaļās klases sakopšanas talka.</i> • <i>Izglītojoša nodarbība/ diskusija par pesticīdiem un to labākām alternatīvām. Uzaicināt skolas dārznieku piedalīties.</i>

Vide un Veselība

1. Ievads tēmā

Laikā, kad patērniecības kultūra vilina jauniešus izvēlēties videi un veselībai kaitīgus ieradumus, vides izglītības mērķis ir piedāvāt alternatīvas – aizraujošas bezmaksas, veselīgas un radošas aktivitātes, ar kurām iepazīt dabu un ilgtspējīgu dzīvesveidu. Ekoskolai jādod iespēja apgūt nepieciešamās prasmes, lai dzīvotu labklājīgi, nepiesārņojot un neapdraudot vidi, kas šo labklājību nodrošina.

2. Skolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Vai skolā rudenī ir pieejami vietējie augļi no skolēnu mājām? (neattiecas uz skolas augļa programmu)	Nav pieejami			X			Vairākās klasēs
Vai skolā pieejams saldumu automāts, citi rūpnieciski našķi	Viegli pieejami					X	Nav pieejams
Vai skolai iespējams ietekmēt ēdienkarti un pārdotos produktus?	nav		X				Viegli iespējams
Cik liela daļa skolēnu starp stundām regulāri izvēlas pirkt ēdienu veikalā ārpus skolas? (Sākumskolā gandrīz neviens, bet vecākajās klasēs vairāk skolēnu. Šis ir vidējais sākumskolas skolotāju un pamatskolas klašu Ekopadomes skolēnu vērtējums, bet šobrīd pandēmijas dēļ starp stundām skolēni uz veikalu vispār neiet, bet novērojumi rāda, ka tas tāpat notiek pirms stundām vai pēc tām.	Vairāk kā puse			X			Gandrīz neviens
Cik daudz palmu eļļas saturošu produktu (čipsu, cepumu utt.) iepakojumi ikdienā redzami atkritumu grozos?	Daudz dažādu iepakojumu			X			Gandrīz nemaz
Vai skolā notiek ēst gatavošanas meistarklases, kurās var iemācīties gatavot videi un veselībai draudzīgus našķus?	Nenotiek nekad	X					Notiek visām vecuma grupām un dzimumiem
Vai skolā izmantotie tīrīšanas, dezinfekcijas līdzekļi ir videi un veselībai draudzīgi (sertificēti)?	Tādu nav		X				Visi līdzekļi ir ekosertificēti
Vai skolā tiek izmantoti videi draudzīgi būvmateriāli un krāsas remontam, videi draudzīgas mēbeles?	Tam netiek piešķirta uzmanība					X	Pēc iespējas vienmēr
Klases vakaros un svētkos ir tradīcija nest tikai videi un veselībai draudzīgas uzkodas	Nevienā klasē			X			Visās klasēs
Cik bieži balvās un Ziemassvētku dāvanās saldumi ar milzīgu cukura daudzumu aizvietoti ar veselīgām uzkodām?	Dāvanās vienmēr ir tikai saldumi			X			Saldumi dāvanās reti
Skolā tiek veicināta aktīva izkustēšanās starpbrīžos	Izkustēšanās tiek ierobežota		X				Izkustēšanās tiek veicināta
Cik bieži tiek rīkotas fiziskās aktivitātes un sacensības brīvā dabā?	Tikai sporta stundās				X		Bieži pasākumi ar uzdevumiem ārā
Vai skolas apkārtnē ir tīrs gaiss?	Konstatēts liels piesārņojums			X			Gaiss ir tīrs
Vai skolā un skolas apkārtnē ir liels troksnis?	Troksnis ir augsts			X			Troksnis ir zems
.....? (jūsu jaut.)							
.....?							
.....?							

3., 4. Šajā tēmā attieksmju vērtējuma un vecāku aptauju jautājumi nav sagatavoti. Tomēr varat padomāt savai skolai aktuālas tēmas, par kurām noskaidrot viedokli.

5. Pētījums

Ar dažādām metodēm (ne tikai ķērpjiem) izpētiet gaisa piesārņojuma līmeni skolas tuvumā. Apkopojiet rezultātus par šāda piesārņojuma ietekmi uz veselību un pārrunājiēt iespējas piesārņojumu skolas apkārtnē mazināt.

Pētījums par gaisa piesārņojumu šogad nav veikts.

Atrodamies A3 šosejas tuvumā (taisnā līnijā 300 m), 500 m attālumā ir autoceļi Stalbe- Cēsis un Stalbe- Limbaži. Skolas teritorijā nav lielu koku, kas varētu absorbēt piesārņojumu. (Skola celta 1988. gadā) 200 m attālumā no skolas ir SIA „Stalbe-Agro” mehāniskās darbnīcas; apm. 1 km attālumā liellopu ferma. Lai gan atrodamies it kā nelielā attālumā no smaku radīšanas objektiem, smakas skolā vai tās teritorijā ir maz. Visvairāk tā ir pavasara un rudens dienās (kopā apm. līdz 5 dienām), kad no fermas tiek izvesti kūtsmēsli.

6. Šajā tēmā ilgtermiņa datu salīdzinājums nav standartizēts. Varat izmantot un noskaidrot precīzāk kādus no Skolas izvērtējuma sadaļas jautājumiem.

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar vides un veselības tēmu?</i>	• Skolā nevar iegādāties saldumus un citus rūpnieciski ražotus našķus. • Skolā ir akcijas „Skolas auglis” un „skolas piens”.
<i>Kuros jautājumos nepieciešami uzlabojumi?</i>	• Skolēni pirms un pēc stundām dodas uz veikalu pirkt neveselīgos našķus. • Nav aktivitāšu, kurās mācītu skolēniem pagatavot veselīgus našķus. • Aktuāla problēma ir skolēni ar lieko svaru. Vajag vairāk izglītojošu un veselīgu dzīvesveidu veicinošu aktivitāšu 5.-6. kl. vecumgrupai. • Varētu izmantot vairāk videi draudzīgu tīrīšanas līdzekļu (palielināt to īpatsvaru). Izglītēt par tiem un ekomarkējumiem gan saimniecības daļu, vadību, gan skolēnus, varbūt vecākus.
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i>	• Noorganizēt veselīgo našķu gatavošanas meistarklasi vai veselīgo recepšu konkursu. Izglītojošu nodarbību par veselīgu uzturu, dzīvesveidu. • Izglītojoša diskusija un/ vai spēle pieaugušajiem un skolēniem par videi draudzīgiem tīrīšanas līdzekļiem un ekomarkējumiem. • Ekopadomes pārgājiens.

Līdzdalība, komunikācija un mācību saturs

1. Skolas izvērtējums

Atzīmējiet atbilstošo līmeni katrā jautājumā pēc šāda principa:

1 – nepieņemami, 2 – slikti, 3 apmierinoši, 4 – labi, 5 – lieliski (piemēri doti pa labi un pa kreisi)

		1	2	3	4	5	
Cik daudz norāžu skolā sastopams par darbību Ekoskolu programmā?	Nav norāžu		X				Gan gaitenšos, gan klasēs
Cik aptuveni skolēnu zina, kas ir Ekoskolu programma?	0 – 10 %				X		100%
Cik daudz ārpus Ekopadomes esošu skolēnu ieteikumu tiek saņemts?	nemaz			X			Vairāki ieteikumi
Vai Ekoskolu logo redzams skolas mājaslapā?	Nē					X	Pirmajā lapā
Vai mājaslapā redzamas galerijas par tieši Ekoskolas aktivitātēm?	Nē					X	Jā, vairākas, regulāri
Aptuveni cik no apkārtējiem iedzīvotājiem zina, ka skola ir Ekoskola?	0 – 5%				X		>80%
Cik no publicētajiem rakstiem medijos par jūsu skolu pieminēts, ka skola darbojas Ekoskolu programmā?	0%				X		>80%
Kāda daļa vecāku atbalsta skolas dalību Ekoskolu programmā?	Vairumam nav viedokļa				X		> 90% vērtē pozitīvi
Vai vecāki tiek iesaistīti Ekoskolu projektu norisē?	0-5%			X			>80%
Vai notiek sadarbība ar citām Ekoskolām?	Neattieks					X	Notiek regulāra sadarbība ar vairākām Ekoskolām
Cik lielā daļā no mācību priekšmetiem regulāri iekļauta gada tēma/ citas Ekoskolu tēmas?	0 – 5%					X	100%
Vai visās klašu grupās?	0 - 5%					X	100%
Vai skolēni organizē konkursus, sacensības, olimpiādes, konferences par gada tēmu/ citām Ekoskolu tēmām?	nemaz			X			pārsvārā
Vai skolas dalība programmā tiek atzinīgi novērtēta no pašvaldības?	Pašvaldība neinteresējas					X	Pašvaldība regulāri pauž atbalstu
Vai skolēni un skolas pārstāvji izstrādā priekšlikumus pašvaldībai vides situācijas uzlabošanai skolā un tuvākā apkārtnē?	Nekad			X			Bieži
.....? (jūsu jaut.)							

2. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar skolas iesaistīšanu?</i>	• Ieviešam informāciju par Ekoskolu aktivitātēm mājaslapā, Facebook, instagram. • Integrējam Ekoskolu tēmas mācību procesā. Līdz šim labi funkcionējusi Googles dokumentu tabula, kur skolotāji paši atzīmē stundās realizētās eko-aktivitātes. • Šogad Ekopadomē piedalās arī pašvaldības pārstāve, šķiet, ka varētu veidoties laba sadarbība. Varam daudz efektīvāk sasniegt pašvaldības informācijas kanālus.

Kuros jautājumos nepieciešami uzlabojumi?	• Nepieciešama lielāka vecāku un vietējās sabiedrības iesaiste. • Skolā varētu būt vairāk norāžu, informācijas par Ekoskolu darbību, regulārāk informēt visu skolu par Ekoskolu aktivitātēm, atgādināt mērķi utt. • Varētu organizēt vairāk konkursu un sacensību par Ekoskolu tēmām.
Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?	• Vairāk uzrunāt Ekoskolu aktivitātēm vecākus. Uzrīkot kādu diskusiju par vides tēmām arī vecākiem un vietējai sabiedrībai, ja Covid apstākļi šajā mēc. Gadā to ļaus. • Izveidot vizuālo uzskates materiālu par 7 Ekoskolu soļiem, izvietot pie Eko-ziņojumu dēļa. • 5. klases skolēnu ideja par ikmēneša video seriālu "Zaļās ziņas", kur Ekopadomes skolēni pārējiem skolēniem atraktīvi stāsta par Ekoskolu aktualitātēm. • Izveidot Eko grāmatu un izglītojošo materiālu plauktiņu bibliotēkā un skolotāju istabā. • Biežāk rīkot konkursus par vides tēmām skolēniem. Tikai jāatrod veids, kā labāk uzrunāt bērnus dalībai. Pagaidām viņi ir diezgan neaktīvi.

Bioloģiskā daudzveidība

1. Ievads tēmā

Bieži vien skolas apkārtnē var atrast dažādas dzīvotnes un ekosistēmas, kas var kalpot par labu pamatu cilvēku un dabas attiecību izzināšanai ārpus klases. Iepazīstināšana ar dabu var radīt jauniešiem tālāku interesi par dabas vērtībām un personisku vēlmi palīdzēt aizsargāt dabu no neapdomīgas rīcības

2. Skolas izvērtējums

Bioloģiskās daudzveidības situāciju raksturo Skolas vides un apkārtnes un Meža tēmu Skolas izvērtējuma dati.

3. Paradumu un attieksmju izvērtējums

Iesakām papildus novērtēt skolēnu zināšanas un attieksmi pret bioloģiskās daudzveidības aizsardzību. Šo aptauju izdalīšanu un apkopošanu iesakām uzdot skolēniem, apgūstot datu apstrādes un zinātniskā darba prasmes.

Lūdzu, uzraksti, kas, tavuprāt, ir bioloģiskā daudzveidība?
Mini trīs veidus, kā mēs, tavuprāt, varam palīdzēt dabai un veicināt tās daudzveidību
Kāpēc svarīgi, lai skolas pagalmā būtu liela kukaiņu un augu daudzveidība? (mini divus iemeslus)
7) Vai tu vēlētos, lai skolas pagalmā būtu lielāka dabas daudzveidība (vairāk vietējo augu, kukaiņu un putnu)? - jā - nē (jau šobrīd šķiet gana liela)

4. Šajā tēmā vecāku aptauju jautājumi nav sagatavoti. Tomēr varat padomāt savai skolai aktuālas tēmas, par kurām noskaidrot viedokli.

5. Pētījums

Izmantojot materiālus no sadaļas **Lielās augu medības**, veiciet dzīvotņu kartēšanu savā skolas pagalmā (tāpat kā skolas vides un apkārtnes tēmā).

6. Ilgtermiņa salīdzinājums

Pandēmijas radīto apstākļu dēļ 2020./21. m.g. pētījums netika veikts.

	2016	2017	2018	2019	2020
Skolēni, kas zina, kas ir bioloģiskā daudzveidība (%)		91.8	100		
Skolēni, kas var nosaukt 2 pamatotus iemeslus, kāpēc svarīgi, lai skolas pagalmā būtu liela kukaiņu un augu daudzveidība (%)		41.4	66.7		
Skolēni, kas var nosaukt 2 veidus, kā mēs varam		75.4	76.6		

palīdzēt dabai un veicināt tās daudzveidību (%)					
---	--	--	--	--	--

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar biodaudzveidības tēmu?</i>	• Skolas apkārtnē ir labi apzaļumota, sastopama diezgan liela augu daudzveidība. • Izveidota zaļā klase. • Izveidota kukaiņu viesnīca.
<i>Kuros jautājumos nepieciešami uzlabojumi?</i>	• Skolēnu informēšana par bioloģisko daudzveidību, ekosistēmām, biotopiem un dzīvotnēm. • Aktīvāk izmantot zaļo klasi. • Vairāk skolēniem audzēt pašiem augus eksperimentālās dobītēs, pētīt augšanas procesus. Pirmsskolai ir sava dobīte, skolēni šādas aktivitātes veic mazāk.
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i>	• Atjaunot un paplašināt informatīvo plākšņu klāstu pie skolas apkārtnes augiem. • Tā kā skolas vadmotīvs šogad ir "Putni", varētu uzrīkot kādu putnu vērošanas/ balsu klausīšanās pārgājieni vai konkursu. • Izplānot eksperimentālās permakultūras dobes izveidi. Iepazīstināt ar permakultūras jēdzienu. • Lai veicinātu skolēnu izpratni par augsnes resursu nozīmību, varbūt lielākajiem skolēniem kādā angļu valodas stundā varētu organizēt kādas izglītojošas filmas, piemēram, "Dirt! The Movie" skatīšanos.

Kuru no minētajām jūs uzskatāt par pašu nopietnāko problēmu, kas apdraud mūsdienu pasauli?										
- Klimata pārmaiņas										
- Starptautiskais terorisms										
- Nabadzība, bads un dzeramā ūdens trūkums										
- Slimību izplatīšanās un epidēmijas										
- Ekonomiskā situācija										
- Kodolieroču attīstīšana										
- Militārie konflikti										
- Pasaules iedzīvotāju skaita pieaugums										
- Cits										
Vērtējot no 1 līdz 10, cik nopietna problēma, jūsuprāt, ir klimata pārmaiņas?										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Nav nopietna					->	Ārkārtīgi nopietna				
Vai jūs personīgi esat veicis kādu rīcību, lai mazinātu klimata pārmaiņas pēdējo sešu mēnešu laikā?										
- Jā			- Nē			- Nezinu				
Skatoties nākotnē, cik svarīgi, jūsuprāt, ir Latvijas valdībai uzstādīt mērķus atjaunojamās enerģijas izmantošanas palielināšanai (piemēram, vēja un saules enerģijai) līdz 2030. gadam?										
- Ļoti svarīgi			- Diezgan svarīgi			- Nav ļoti svarīgi		- Nepavisam nav svarīgi		

5. Pētījums

Tāpat kā Enerģijas tēmā, iesakām izmantojot Vides izglītības fonda CO₂ kalkulatoru, aprēķini skolas radīto ietekmi uz klimata pārmaiņām, uzzini, kurās jomās tā ir lielākā un ko varētu darīt, lai to mazinātu.

Vairāk informācijas – <http://co2.videsfonds.lv/ka-stradat>

6. Ilgtermiņa salīdzinājumam šajā tēmā izmanto CO₂ informāciju, kas jau parādās pie enerģijas sadaļas.

7. Datu izvērtējums

	Ekopadomes viedoklis
<i>Kas pēc novērtējuma datiem jūsu skolā darbojas vislabāk saistībā ar klimatu?</i>	• Skolas ēkas ir nosiltinātas, sakārtota ventilācijas sistēma, logi nomainīti.
<i>Kuros jautājumos nepieciešami uzlabojumi?</i>	• Veicināt skolēnu izpratni par to, kas ir klimata pārmaiņas un kas ir to galvenie cēloņi.
<i>Ko Ekopadome varētu darīt, lai ieviestu šos uzlabojumus?</i>	• Izglītojošas aktivitātes skolēniem par klimata pārmaiņām. Varbūt viktorīna? • Varbūt kādas filmas skatīšanās. • Kāda izglītojoša aktivitāte par ekoloģiskās pēdas mērīšanu. Varbūt var integrēt mācību procesā. • Iepazīstināt ar off-grid ideju, klimatam draudzīgākiem transporta veidiem. Piez.: Ideāli, ja varētu Ekopadomes skolēnus, piemēram, aizvest ekskursijā uz Zadiņiem – apskatīties visus tur esošos velo risinājumus, raķeškrāsnis, varbūt aizpraukt arī uz “Lejas Varicēniem” apskatīt hobitu namiņus.

*** COVID SITUĀCIJAS DĒĻ SKOLĒNU IESAISTE VIDES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA VĒRTĒŠANĀ UN IETEIKUMU VEIDOŠANĀ IZNĀCA MAZA.**